

خبر

یادگیری تا آخر عمر

سپهرغرب، گروه اجتماعی: ایران رو به سالمندی می‌رود و آمارها نشان می‌دهد که طی ۱۰ سال آینده در کشور به‌ازای هر ۱۰ خانوار، هفت سالمند بالای ۶۰ سال خواهیم داشت.

چندی پیش رئیس اورژانس اجتماعی کشور اعلام کرد که متأسفانه بعد از «کودک‌آزاری» و «همسرآزاری»، «سالمندآزاری» رتبه سوم خشونت‌های خانگی را از آن خود کرده است.

حال این سؤال مطرح می‌شود که این ناهنجاری تازه‌متولدشده که محصول دنیای به‌ظاهر مدرن امروز است و در نطفه خشکانده نشده، از کدام نابسامانی‌های روانی نشأت می‌گیرد و در کدام عقده فرو خورده ریشه دارد؟

سالمندان به‌دلیل تغییرات فیزیولوژیکی و آناتومی در معرض خطرات متعدد ازجمله «سالمندآزاری» قرار می‌گیرند. سالمندآزاری موضوع پیچیده‌ای است و از آن به‌عنوان یکی از پیش‌زمینه‌های ایجاد مرگ زودتر از هنگام یاد می‌کنند؛ برخی مطالعات نیز ثابت می‌کند که فقط ۹ درصد از سالمندانی که مورد آزار قرار گرفته‌اند، زنده می‌مانند و این عدد در سالمندانی که طی شرایط مناسب نگهداری می‌شوند، به ۴۰ درصد می‌رسد.

متأسفانه پدیده بسیار رقت‌انگیز «سالمندآزاری»، پدیده دنیای فناوری و عصر ظهور ربات‌ها است. دنیایی که با سرعت شگفت‌انگیزی رو به تمدن پیش می‌رود، اما گویی هیچ اندیشه طولانی‌مدتی برای حفظ روابی بشری به‌ویژه بین اعضای خانواده صورت نگرفته است؛ طوری که با وجود سفارش‌های دین مبین اسلام درخصوص تکريم سالمندان، این‌ها ناهنجاری‌های حتی در کشورهای مسلمانای جمله ایران آمار قابل تأمل و توجهی دارد.

براساس آماری که ساله ۹۶ ارائه شده است، در سراسر دنیا از هر ۶ سالمند یک نفر قربانی سالمندآزاری شده و متأسفانه طبق تحقیقی که در سال ۱۳۸۹ صورت گرفته است، ۸۷ درصد از سالمندان حداقل یک‌بار آزار دیده‌اند. شیوع سالمندآزاری در کشورهای مختلف دنیا فرق دارد و گاهی این تفاوت قابل ملاحظه است، اما با اطمینان می‌توان گفت که این پدیده نسبتاً شایع در سراسر دنیا کمتر از حد واقعی شناسایی و گزارش می‌شود.

اینکه چرا و چگونه این حجم از خشونت

سپهرغرب، گروه اجتماعی – شکیبیا کولیوند: خاطرات کودکی همه ما چنان در وجودمان رسوخ کرده‌اند که محال است بتوان آن‌ها را پاک کرد؛ حال اگر بخشی از این خاطرات دوران کودکی با شکرستی در مراسم‌های محرم و عزاداری‌های سالار شهیدان حضرت اباعبدالله‌الحسین (ع) عجین شده باشد، بی‌شک در مابقی عمرمان نیز ریشه دوانده است. حال که در ماه محرم هستیم، بهترین فرصت است تا بار دیگر به این خاطرات ریشه‌شده‌دوانده در وجودمان باز گردیم و علاوه بر ترمیم پیوند خود با این ارتباط عرفانی و معنوی، ارتباطی نورانی نیز بین فرزندانمان و سالار شهیدان شکل دهیم تا از ثمرات این ارتباط همواره بهره‌مند باشیم.

فرزندان بسیاری از نکات تربیتی را از وقتی اخلاق والدین می‌آموزند و الگوبرداری می‌کنند، بدین‌ترتیب نخستین قدم در تربیت دینی و معنوی فرزندان این است که به‌جای صحبت کردن در مورد یک موضوع، به آن عمل کنیم؛ یا نه مرئی که صاحب فرزند می‌شوند، بایستی من دیگر یا من ایده‌آل‌تری باشم تا بتوانند الگوی مناسبی برای فرزندان خود شوند و الگوهای تربیتی و رفتاری مطلوب‌تری را به فرزندان بیاموزند.

فرزندان، آیینه تمام‌نمای والدین
در مسیر تربیت دینی فرزندان، می‌توان با اندکی شناخت و مطالعه در زندگی بزرگان دینی و شرکت دادن فرزندان در مراسم سوگواری محرم و توزیع نذری اعم از شیرینی و شیر و خرما، بیان صفات و خصوصیات رهبران دینی مثل ادب و علاقه‌مندی به والدین، معطر و پاکیزه بودن، کمک به افراد سالمند، تواضع در برابر ضعیف، حق‌گرایی، مبارزه با ظلم و دروغ‌گویی، اهل علم و ورزش بودن، شکرگزاری و عشق به پروردگار در کنار ایشان و خنده‌رویی و بسیاری دیگر از صفات کودک فهم و کودک‌پسند، الگوهای مطلوب تربیتی و رفتاری برایشان فراهم کرد تا راه رسیدن به کمال را با تقلید و همانندسازی از این قهرمانان واقعی راحت‌تر طی کنند.

یکی از برکات چنین ایام خاصی، مهیا شدن زمینه و فرصت برای تربیت دینی فرزندان و تقویت زمینه‌های آن در وجود خودمان است؛ محرم و صفر بیش از همه ماه‌ای می‌توانند فضایی سازنده باشند که بتوانیم از آن‌ها در این مسیر بهره‌مند شویم.

تمام طول سالار، فرزندانم به فکر شرکت در مراسم محرم‌اند

خانم فراهانی مادر دو دختر است، وی با بیان اینکه تمام طول سالار فرزندانم به فکر شرکت در مراسم محرم‌اند، مطرح کرد: تقریباً می‌توانم بگویم که هر دوماه یکبار در طول سالار، دخترانم از من لباس‌های محرمی خود را می‌خواهند، پیشانی‌بندهای باباعبدالله‌الحسین (ع) خود را می‌پندند و از خاطراتشان می‌گویند و برای محرم بدی برنامه‌ریزی می‌کنند.

وی با تأکید بر اینکه اکنون راسته پارچه‌فروش‌های هم‌دان بوی محرم به خود گرفته است، خاطرنشان کرد: پارچه‌های مشکی و سبز مزین به نام سردار شهیدان همواره دلم را می‌لرزاند و خوشحالم که می‌بینم این دوست داشتن‌ها و اهمیت دادن‌ها به قیام کربلا در فرزندانم نیز رشد

اجتماعی

طریق آن‌ها است که می‌تواند با دیگران ارتباط برقرار کند.

وی می‌افزاید: همیشه باید توجه داشته باشیم که رفتار با بزرگ‌رها و سالمندان مستقیماً توسط نسل بعدی الگوبرداری می‌شود، بنابراین اگر می‌خواهیم در آینده مورد چنین آزار و اذیت‌هایی قرار نگیریم، از هم‌اکنون باید رفتارمان را با سالمندان بهبود بخشیم. همچنین باید همه مسئولیت‌های نگه‌داری و مراقبت از سالمندان را به یک نفر نسپاریم؛ در چنین وضعیتی مراقب دچار فرسودگی و خستگی می‌شود و از عهده وظایفش بر نخواهد آمد و در بدترین حالت نیز اقدام به سوء استفاده از جنبه‌های مختلف خواهد کرد.

وقتی سالمند آسیب‌دیده باید از خانواده جدا شود

معاون امور اجتماعی اداره کل بهزیستی استان زنجان نیز یکی از گروه‌های هدف برنامه اورژانس اجتماعی را سالمندان آزاردیده عنوان کرده و می‌افزاید: درصورت گزارش سالمندآزاری به خط تلفن اورژانس اجتماعی ۱۲۳، بلافاصله تیم خدمات سیار به محل اعزام شده و نسبت به ارائه خدمات روان‌شناختی و مددکاری به فرد آزاردیده و فرد آزارگر اقدام می‌کنند.

سلمان حسینی تصریح می‌کند: در وهله نخست مسدکاران بهزیستی همه تلاش خود را به‌کار می‌گیرند تا با انجام مداخلات مؤثر، به حل مشکل بپردازند؛ اما درصورتی که مشکل سالمند حل نشده باقی بماند و یا نیاز به دریافت خدمات بیشتر داشته باشد، به مرکز مداخله در بحران ارجاع می‌شود تا خدمات روان‌شناختی، مددکاری، آموزشی، درمانی و حقوقی دریافت کند. این درحالی بوده که بیشتر موارد سالمندآزاری گزارش‌شده در استان از نوع غفلت یا آزار روانی و عاطفی است.

وی با بیان اینکه پارسال پنج مورد سالمندآزاری گزارش شده و همچنین آسیب‌دیده از خدمات اورژانس اجتماعی بهره‌مند شده‌اند، خاطرنشان می‌کند: در برخی موارد ارائه خدمات روان‌شناختی و مددکاری جهت حل مشکل فرد کافی نیست و برای پیشگیری از آسیب بیشتر، سالمند باید از خانواده جدا شود. در چنین مواقعی اگر امکان زندگی مستقل برای سالمند وجود نداشته باشد، وی پس از گرفتن حکم قضایی به مراکز نگهداری سالمندان ارجاع می‌شود.

شکل سالمندآزاری، نوعی است که در آن فرد سالمندآزار از آسیب‌رسانی، تحقیر و ناتوان کردن سالمند لذت می‌برد. شاید رفتار کنونی چنین افرادی ریشه در گذشته مشترکی داشته باشد که با سالمند مورد نظر داشته‌اند و اکنون که سالمند درمانده، محتاج و وابسته آن‌ها شده و قدرت تحکم سابق را ندارد، زمان را برای گرفتن انتقام مناسب می‌بینند. متأسفانه این ویژگی‌ها را بیشتر در زبانی می‌بینیم که سال‌ها تابع و مطیع همسران زورگو بوده‌اند.

سیدعبدالله احمدی‌قلعه ادامه می‌دهد: گاهی مراقبان افراد سالمند خودشان نیز دچار بیماری‌های روانی و جسمی هستند که باعث می‌شود ناآگاهانه باعث آزار و اذیت سالمند شوند؛ بنابراین نظارت و حمایت مراقبان ضروری است، اما به‌طور کلی افرادی که به سالمندان آسیب می‌زنند، معمولاً اعتیاد و سوء مصرف مواد دارند و از این مراقبت، منفعت مالی عایدشان می‌شود. آن‌ها روابط قربانیان خود را با دیگران و دنیای خارج قطع می‌کنند و سالمند تنها از

حفظ حرمت‌ها، تکه گمشده جورچین تمدن بشری

سالمند آزاری؛ پدیده تلخ و خاموش جامعه

بهراحتی یا به حریم خانه‌های ما گذشت و حرمت‌ها را لگدمال کرد، تشکیل کارگروه‌های اجتماعی و طرح شفاف مسائل را می‌طلبید؛ اما «سالمندآزاری» مقوله‌ای است که به هیچ عنوان نمی‌توان نسبت به آن بی‌تفاوت بود و اقدامات لازم برای مقابله را به سال و حتی ماه‌های آتی موکول کرد. این معضل به‌جد نیازمند اقدامات ضربتی است.

در همین راستا نخستین قانون کفیر عمومی ایران مصوب دهه ۱۳۱۰ هجری شمسی، عدم توجه فرزندان به والدین سال‌خورده و خودداری از نگهداری و تأمین معیشت آنان را جرم شناخته است. همچنین شورای عالی سالمندان طرح مقابله با سالمندآزاری را تدوین کرده و سه سند ملی سالمندان نیز در ایران تهیه شده است؛ این‌طور به نظر می‌رسد که پراکندگی سندها و ناهماهنگی نهادهای مربوطه و ذی‌ربط مانع از بهبود شرایط مسائل مربوط به سالمندان شده است.

سالمندآزاری، از مصادیق بی‌بهرای‌های روحی
یک روان‌شناس و مشاور خانواده سالمندآزاری را از مصادیق ناهنجاری‌های روحی و حتی در موارد شدیدتر، سادیسم عنوان کرده و می‌گوید: بدترین

پیدا کرده و همین مرا دلگرم به آینده می‌کند.

دور هم بودن، احساس مسئولیت و خاطرات باعث شده تا فرزندم علاقه به شرکت در عزاداری‌های ماه محرم را داشته باشد

آقای سپهرایی، پدری است که در روزهای نخست محرم به فکر خریدن طبل، پرچم و زنجیر برای فرزندش است.

وی با بیان اینکه خردادماه به پسرش قول داده که برایش طبل و زنجیر می‌خرد، عنوان کرد: یکی از تشویق‌های من در دوران مدرسه و امتحانات برای پسرم این بود که وسایلی همچون زنجیر و طبل برایش می‌خرم و هرشب در مراسم‌های ماه محرم شرکت خواهیم کرد.

وی با تأکید بر اینکه پسرش عاشق شرکت در این مراسم‌ها است، مطرح کرد: علت این شور حسینی در پسرمر را آن می‌دانم که از وقتی بسیار کوچک بود، من و مادرش او را در چنین مراسم‌هایی شرکت داده‌ایم و حال دور هم بودن، احساس مسئولیت داشتن در این مراسم‌ها و همان خاطرات گذشته پسرم باعث شده تا به شرکت در این عزاداری‌ها و مراسم‌ها علاقه‌مند باشد.

مسئولیت‌پذیر شدن پسرمر به‌واسطه شرکت در مراسم‌های محرم

یکی از مقوله‌ها در تربیت دینی، رشد اخلاقی افراد است؛ مادر علی پسر نوجوان همدانی در این زمینه بیان کرد: پسرمر به‌واسطه فعالیت در دسته‌های عزاداری امام حسین (ع) مسئولیت‌پذیر شده و این برابم بسیار خوشایند بوده و همین موضوع نشانه برکت ماه محرم و حامی بودن امام حسین (ع) در تمامی برهه‌های زندگی ما است.

رفتار والدین، سنگ بنای رفتار فرزندان

در ادامه برای آشنایی بیشتر با اثر شرکت در مراسم‌های محرم بر تقویت دینی فرزندان در کانون خانواده، گفت‌وگویی با سیدمحسن میرطالبی، کارشناس فرهنگی و مدرس دانشگاه سوره تهران تربیت داده شد که متن این گفت‌وگو را به‌صورت مبسوط در ادامه می‌خوانید:

سیدمحسن میرطالبی با تأکید بر اینکه انظر تربیتی در رابطه با مسائل فرزندان لازم است بدانیم که بچه‌های ما آنچه خواهند شد که ما انجام می‌دهیم و نه آنچه که در تصور و ذهن ما است، مطرح کرد: فرزندان ما چیزی که ما هستیم و در خانواده و در بین اعضای خانواده می‌بینند، می‌شوند؛ پس آنچه که نقش اساسی در تربیت فرزندان دارد، رفتار والدین است.

وی با بیان این موضوع، ادامه داد: اگر رفتارهای والدین براساس مهر و محبت و احترام متقابل باشد، فرزندان می‌آموزند که چنین رفتار کنند و اگر رفتارهای والدین برعکس این وضعیت باشد، رفتار فرزندانم نیز به آن سمت‌وسو می‌رود.

مدرس دانشگاه سوره تهران در بین محیط‌های خانواده، گروه همسالان، مدرسه، دانشگاه و اجتماع محیط خانواده را اصل و پایه شکل‌گیری رفتار افراد برشمرد و گفت: حال که محیط خانواده

چنین جایگاهی دارد، باید دید که چه چیزی در این محیط امکان رشد دارد و می‌تواند در تربیت دینی فرزندانمان مؤثر باشد.

میرطالبی در تشریح این موضوع به صحبت‌های شهید مطهری اشاره کرد و افزود: نباید به‌زور

فرزندانمان را وادار به انجام کاری و یاد گرفتن رفتاری کنیم، مثلاً برای نماز خواندن به‌جای تحکمی رفتار کردن، بهتر است که اهمیت آن را در فضای خانواده جا بیندازیم.

تحکمی بودن رفتارها ماندگار نخواهد بود، یادآور شد: تحکمی بودن یک رفتار اثربخش نخواهد بود، بلکه باید اهمیت رفتارهای خوب مانند نماز خواندن را در خانواده جا بیندازیم و آن را با این شیوه در بین فرزندانمان نهادیند کنیم.

میرطالبی با بیان اینکه وقتی فرزندی می‌بیند پدرش که از موضوعی رافروخته است یا شنیدن صدای الله‌اکبر نماز آرام می‌گیرد و آن مسئله را کنار می‌گذارد تا به نمازش برسد، ادامه داد: چنین فرزندی از رفتار پدرش می‌آموزد که اهمیت نماز تا چه حد است و همین رفتار دینی در وی جا می‌افتد و بر رفتار آینده‌اش نیز مؤثر خواهد بود که فرزند در زندگی‌اش این روال را ادامه خواهد داد.

ن باید با سرزنش کردن‌های مداوم، فرزندانمان را کلافه کنیم بلکه در اسلام منظور از اینکه «باید فرزندانمان را امر به معروف و نهی از منکر کنیم

مدرس دانشگاه سوره تهران در ادامه گفت‌وگو با خبرنگار سرویس اجتماعی روزنامه سپهرغرب با تأکید بر نکته سوم پیامبر (ص) مبنی بر امر به معروف و نهی از منکر فرزندان، عنوان کرد: منظور اسلام از این موضوع آن است که با فرزندانمان رقیق باشیم و نه آنکه تحکم کنیم.

وی در تشریح این موضوع ادامه داد: نباید با سرزنش کردن‌های مداوم فرزندانمان را کلافه کنیم، بلکه منظور از این جمله در اسلام آن است که با فرزندانمان رقیق باشیم؛ امر به معروف و نهی از منکر را باید به‌صورت مشورتی و در فضایی صمیمی با گفت‌وگو پیش ببرید.

میرطالبی با بیان اینکه فرزندان زمانی که احساس کنند والدینشان رقیق آن‌ها هستند به صحبت‌های آنان روی خوش نشان می‌دهند، خاطرنشان کرد: با این احساس کودک درک می‌کند که والدین اگر سرزنشی دارند و حرفی به آن‌ها می‌زنند، از سر دلسوزی و محبت است؛ بدین‌ترتیب مسائل والدین و راهم‌بایی‌های آن‌ها را با روی خوش می‌شنوند و اجرایی می‌کنند، نه آنکه در مقابل آن‌ها بایستند و هیچ‌یک از خواسته‌ها را عملی نکنند.

در تمام طول سال فضا را برای بهره‌گیری از محرم و صفر مهیا کنیم

این کارشناس فرهنگی با بیان اینکه روزهای محرم فرصتی مناسب جهت تقویت دینی فرزندان است، یادآور شد: حضور در هیئت‌های مذهبی و مجالس دینی در این روزها قطعاً در تقویت دینی فرزندان مؤثر است، اما نه آنکه در ۱۰ ماه سال به این فضا بی‌توجه باشیم و در دو ماه محرم و صفر به فکر بیفتیم؛ بدین‌سان بایستی در طول سال فضا را برای بهره‌مندی فرزندانمان از این ماه‌ها مهیا کنیم و در محرم و صفر توانیم فرزندان را به اوج برسانیم و بهره‌مندی وی از فضای معنوی

هیئت‌های مذهبی، تکایا، مساجد و مراسم‌های عزاداری را شاهد باشیم.

مدرس دانشگاه سوره تهران در پایان صحبت‌های خود با تأکید بر اینکه اعتقاد داریم در این فضاها ملائکه رفت‌وآمد دارند، مطرح کرد: تمامی موضوعات مطروحه می‌تواند روی تربیت فرزندانمان مؤثر باشد و حتی در این خصوص نیز روایت‌هایی مطرح می‌شود؛ بدین‌ترتیب در این فضاها می‌توان روی تربیت دینی فرزندان کار کرد و قطعاً سیدالشهدا نیز در این مسیر یاری خواهد کرد.

ماه محرم، فرصتی برای خودسازی و تربیت دینی فرزندان

در تربیت دینی فرزندان، نخستین قدم آن است که پس از پروراندن این بُعد وجودی در خود، سعی کنیم با رفتارمان به فرزندانمان نیز بیاموزیم که راه درست کدام است.

روزهای مساه محرم فرصتی برای خودسازی و تربیت دینی فرزندان است که با بهره‌گیری از این فرصت می‌توان کودک را چنان پرورش داد که دیگر نگرانی از آینده رفتاری وی نداشته باشیم.

مدارس دراین‌باره نقش مؤثری دارند، اینکه به کودکان بیاموزند فلسفه اصلی قیام کربلا چه بوده و در این راه وظیفه ما چیست؟ آیا تنها شرکت کردن در دسته‌های عزاداری، سیاه پوشیدن و نذری خوردن وظیفه ما بوده است؟

بهراستی این‌ما هستیم که به فرزندانمان می‌آموزیم در کنار این شرکت کردن‌ها، سیاه پوشیدن‌ها و نذری پختن کردن‌ها و نذری خوردن‌ها همدغان متعالی‌تر است و می‌توان از قیام عاشورا و فرهنگ تربیتی آن ایثار و اخودگذشتگی، ظلم‌ستیزی، یاری کردن مظلوم، دعا و مناجات را آموخت و هویت دینی را در فرزندان تقویت کرد.

فوایید و اثرات تربیتی ماه محرم و مجالس عزاداری به‌نوعی می‌تواند در اصلاح برخی از رفتارهای کودکان و نوجوانان مؤثر باشد؛ چراکه بسیاری از انحرافات آینده فرزندان با شرکت در این محافل کاهش پیدا خواهد کرد.

مشارکت کودکان و نوجوانان در عزاداری و سپردن برخی مسئولیت‌ها، پذیرایی، نصب پرچم و غیره خاطرات بیادماندنی برای نوجوانان داشته است و سالیان سال با او همراه خواهد بود و چه زیبا است که والدین برای ایجاد خاطره‌ای زیبا و مذهبی برای فرزندانشان تلاش کنند و در این مسیر پیش روند، باشند که از برکات ماه محرم بهره‌مند شویم، ان‌شاءالله.